

Білоцерківський національний аграрний університет

Соціально-гуманітарний факультет

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Круглого столу до дня Європи

«УКРАЇНА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

В межах роботи гуртка «Актуальні проблеми міжнародного права»

8 травня 2025 року

(електронне видання)

м. Біла Церква - 2025

«УКРАЇНА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»:
матеріали круглого столу присвячені дню Європи – м. Біла Церква: БНАУ, 2025. 102 с.

Матеріали електронного видання містять питання, що стосуються перспектив євроінтеграційного курсу України, а також шляхи ефективної реалізації реформ відповідно до стандартів ЄС.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників круглого столу без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

© Авторські тексти, 2025

УДК: 336.22

ПОДАТКОВЕ ПРАВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ У МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВИХ СПОРАХ

Ковальчук І. В., к.ю.н., доцент,
декан соціально-гуманітарного факультету
Білоцерківський національний аграрний університет

Малі та середні підприємства складають понад 90% усіх підприємств у світі та забезпечують близько 60-70% робочих місць. Їхній внесок у ВВП більшості країн становить 40-60%. Попри таку економічну значущість, малі та середні підприємства (далі – МСП) часто залишаються вразливими на міжнародних ринках через обмежені ресурси та інформаційну асиметрію.

МСП стикаються з комплексними бар'єрами:

- складність податкових систем різних країн,
- високі витрати на юридичний супровід,
- відсутність спеціалізованих знань щодо міжнародного оподаткування,
- обмежений доступ до ефективних механізмів вирішення спорів.

Ці фактори створюють непропорційне навантаження на малий бізнес порівняно з великими корпораціями.

Податкове право виступає не лише як регуляторний механізм, але й як потужний інструмент захисту. Правильне використання податкових норм дозволяє МСП оптимізувати витрати, уникати подвійного оподаткування, використовувати податкові угоди як інструмент доказування у спорах та ефективно протидіяти дискримінаційним заходам.

У багатьох країнах діють спеціальні податкові режими для експортерів: прискорене відшкодування ПДВ, спрощені процедури митного оформлення, податкові канікули для нових експортних напрямків. Важливо проаналізувати ефективність

таких режимів у різних юрисдикціях та можливості їх адаптації для підвищення конкурентоспроможності національних МСП.

Цільові податкові пільги (зниження ставок корпоративного податку, інвестиційні податкові кредити, дотації, субсидії та субвенції) можуть суттєво знизити податкове навантаження на МСП і вивільнити ресурси для розвитку. Підприємства повинні стратегічно використовувати наявні пільги як конкурентну перевагу на міжнародних ринках, зокрема при формуванні цінової політики.

Податкова амортизація як інструмент стимулювання інвестицій у модернізацію виробництва, дозволяє МСП швидше оновлювати виробничі потужності, підвищуючи якість продукції та відповідність міжнародним стандартам. Це особливо важливо в контексті технологічних спорів та оскаржень відповідності продукції технічним вимогам на зовнішніх ринках.

Узгодження національних податкових норм із міжнародними стандартами спрощує вихід МСП на зовнішні ринки та посилює їхню правову позицію у спорах. Важливо аналізувати тенденції міжнародної податкової гармонізації та активно адаптувати внутрішнє законодавство для захисту інтересів вітчизняних експортерів.

Угоди про уникнення подвійного оподаткування як базовий елемент захисту створюють правову основу для запобігання оподаткуванню одного й того ж доходу в різних юрисдикціях. Для МСП це критично важливо, оскільки подвійне оподаткування може зробити міжнародні операції економічно недоцільними. МСП повинні стратегічно використовувати мережу угод для оптимізації структури бізнесу та податкових витрат.

Процедури взаємного узгодження (МАР) передбачені більшістю податкових угод і дозволяють платникам податків ініціювати процес урегулювання спорів між податковими органами різних держав. Для МСП важливо розуміти практичні аспекти застосування МАР: строки подання заяв, вимоги до документації, типові питання, що вирішуються через цей механізм, та середню тривалість процедур.

Багатостороння конвенція MLI (Multilateral Instrument) дозволяє одночасно модифікувати численні двосторонні податкові угоди, впроваджуючи мінімальні стандарти протидії розмиванню податкової бази. Для МСП це означає підвищення правової визначеності та створення більш прозорих правил гри, що особливо важливо при обмежених ресурсах на юридичний супровід.

Існуючі міжнародні податкові механізми часто створювалися з орієнтацією на великий бізнес, що створює додаткові бар'єри для МСП: висока вартість дотримання вимог, складність процедур, тривалі строки розгляду спорів. Необхідно розробляти спеціалізовані спрощені процедури та механізми для малого бізнесу.

Антидемпінгові та компенсаційні мита часто використовуються як інструмент протекціонізму. МСП повинні розуміти податкові аспекти визначення демпінгу (зокрема, вплив податкових пільг на розрахунок нормальної вартості) та вміти доводити, що їхні експортні ціни не є результатом податкових преференцій, а відображають реальні економічні переваги. Система врегулювання спорів СОТ дозволяє оскаржувати податкові заходи, що дискримінують іноземних постачальників. МСП повинні вміти ідентифікувати потенційно дискримінаційні податкові практики та ініціювати їх оскарження через національні органи, відповідальні за торговельну політику.

Специфічні галузеві податкові режими можуть використовуватися як інструмент захисту МСП від недобросовісної конкуренції. Однак важливо забезпечити їх відповідність правилам СОТ, зокрема щодо заборони експортних субсидій та специфічних субсидій, що викривляють міжнародну торгівлю.

План дій BEPS (Base Erosion and Profit Shifting) спрямований на протидію розмиванню податкової бази. Для МСП важливо не лише дотримуватися цих стандартів, але й використовувати їх як аргумент у спорах, демонструючи прозорість своєї діяльності та відсутність агресивного податкового планування.

Механізми CRS (Common Reporting Standard) та FATCA підвищують прозорість міжнародних фінансових операцій. МСП можуть використовувати цю прозорість для

доведення законності своїх дій у спорах, а також для виявлення потенційних порушень з боку конкурентів.

Багато країн запроваджують спрощені режими документування трансфертного ціноутворення для МСП. Важливо розуміти доступні спрощення та стратегічно використовувати їх для оптимізації адміністративного навантаження, одночасно забезпечуючи достатню доказову базу для податкових та торгових спорів. Якісна документація з трансфертного ціноутворення може служити не лише для податкових цілей, але й як потужний аргумент у торгових спорах, демонструючи економічну обґрунтованість цінової політики, відсутність демпінгу та чесну конкуренцію на ринку.

Запровадження цифрових податків (DST) та подібних механізмів у різних юрисдикціях створює додаткове навантаження на МСП, що надають транскордонні цифрові послуги. Важливо відстежувати глобальні тренди в цій сфері та адаптувати бізнес-моделі для мінімізації негативних наслідків. Електронна комерція породжує специфічні податкові виклики: визначення постійного представництва, застосування ПДВ до цифрових товарів, оподаткування доходів від онлайн-платформ. МСП повинні розробляти чіткі стратегії податкового комплаєнсу для електронної комерції з урахуванням юрисдикцій, де вони мають клієнтів.

Глобальна податкова реформа, що включає мінімальну ставку корпоративного податку, матиме довгострокові наслідки для міжнародних операцій МСП. Хоча прямі вимоги можуть не застосовуватися до малого бізнесу, непрямий вплив через ланцюги постачань та клієнтів може бути значним. Розвиток блокчейн-технологій, крипто валют та інших цифрових активів створює нові виклики для МСП: невизначеність податкового статусу операцій, відсутність уніфікованих підходів у різних юрисдикціях, потенційні податкові ризики. Необхідно розробляти про активні стратегії для роботи з цими питаннями.

Податковий арбітраж передбачений у низці сучасних податкових угод та є ефективним механізмом вирішення спорів. Для МСП важливо розуміти процедурні

аспекти, витрати та переваги цього механізму порівняно з традиційними судовими процедурами. Інвестиційні угоди часто містять положення, що захищають іноземних інвесторів від несправедливих змін податкового законодавства. МСП, що інвестують за кордоном, повинні стратегічно використовувати ці механізми для захисту своїх інтересів та мінімізації податкових ризиків. Медіація пропонує більш гнучкий, швидкий та дешевий спосіб вирішення податкових спорів порівняно з традиційними методами. МСП повинні активно використовувати медіаційні процедури, де вони доступні, та лобіювати їх ширше впровадження у податкову практику. Аналіз витрат, часових рамок та вимог до різних механізмів вирішення податкових спорів з точки зору їх доступності для МСП. Розробка практичних рекомендацій щодо вибору оптимального механізму залежно від характеру спору, суми та наявних ресурсів. Про активне податкове планування дозволяє МСП уникнути багатьох потенційних спорів. Ключові елементи включають: аналіз податкових режимів цільових ринків, структурування бізнесу з урахуванням податкових угод, розробку політики трансфертного ціноутворення, документування ділової мети операцій.

Отже, МСП повинні систематично оцінювати потенційні податкові ризики: постійне представництво, вимоги щодо утримання податків, локальні правила оподаткування цифрових операцій, вимоги до реєстрації для цілей ПДВ. Формалізований процес аналізу дозволяє своєчасно виявляти та мінімізувати ризики. Належна документація є критично важливою для захисту в податкових та торгових спорах. МСП повинні вести систематичний облік: контракти з чітко визначеними комерційними умовами, документи щодо структури ціноутворення, підтвердження економічної суті операцій, докази дотримання митних процедур. Для МСП важливо розробити масштабовану систему податкового комплаєнсу, що охоплює різні юрисдикції, але не створює надмірного адміністративного навантаження. Ключові елементи: чіткі процедури, використання технологій для автоматизації процесів, регулярний моніторинг змін законодавства, навчання персоналу.

Інтеграція податкових інструментів у комплексні програми підтримки інтернаціоналізації МСП: податкові кредити на дослідження нових ринків, спеціальні режими для компаній, що вперше виходять на експорт, податкові пільги для спільних експортних ініціатив галузевих об'єднань. Розробка навчальних програм з міжнародного оподаткування, адаптованих для потреб МСП: короткі практичні курси, онлайн-ресурси з типовими кейсами, консультаційні центри при бізнес-асоціаціях, державні програми податкового консультування для початкових експортерів. Інноваційні механізми, необхідні для адаптації до мінливого глобального середовища: спрощені процедури документування для глобальних цифрових платформ, податкові стимули для стійких ланцюгів постачання, адаптація механізмів трансфертного ціноутворення до потреб цифрової економіки.

Отже, ефективний захист економічних інтересів МСП вимагає системного підходу, що поєднує превентивні стратегії податкового планування, активне використання міжнародних механізмів захисту та постійне вдосконалення внутрішніх процесів податкового комплаєнсу.

Оптимальна стратегія захисту повинна гармонійно поєднувати національні податкові інструменти (пільги, спеціальні режими) з можливостями, що надаються міжнародними угодами та організаціями (податкові угоди, механізми СОТ, інвестиційний арбітраж).

Держава повинна не лише запроваджувати податкові стимули, але й забезпечувати інституційну підтримку МСП: прозорі та передбачувані правила оподаткування, ефективні механізми адміністрування, доступні процедури врегулювання спорів, інформаційно-консультаційна підтримка.

Підвищення рівня знань керівників та фінансових спеціалістів МСП у сфері міжнародного оподаткування є критично важливим для ефективного використання наявних механізмів захисту. Необхідно розвивати державно-приватне партнерство у цій сфері, залучаючи бізнес-асоціації, університети та професійні спільноти.

Список використаних джерел:

1. Директива про запровадження Європейського Кодексу електронних комунікацій (2015/2120/EU): URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_013-18#Text

2. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>.

3. Штерма Т., Гончарук, Я., & Лещук, В. (2025). Тенденції цифровізації фінансового сектору та виклики для правового регулювання. *Економіка та суспільство*, (71). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-109>

УДК: 342.25

УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ В ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Бровко Н. І., д.ю.н., професор,
завідувач кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін
Соціально – гуманітарний факультет
Білоцерківський національний аграрний університет

Органи місцевого самоврядування та їх посадові особи є суб'єктами владних повноважень у процесі здійсненні ними публічно-владних управлінських функцій, тобто вони є уповноваженими носіями публічної влади. В процесі такої діяльності, ухвалюючи відповідний акт у вигляді рішень чи розпоряджень вони здатні впливати на поведінку людей. Маючи авторитет у суспільстві, що ґрунтується на визнанні посадових осіб місцевого самоврядування територіальною громадою, лише вони здатні здійснювати управління нею, використовуючи для цього необхідні ресурси.

Євроінтеграція як стратегічний курс держави торкається усіх сфер суспільного життя, включаючи місцеве самоврядування. Ефективне функціонування органів місцевого самоврядування є ключовим у реформі та вимагає адаптації до

Зміст

Ковальчук І. В. Податкове право як інструмент захисту економічних інтересів малих і середніх підприємств у міжнародних торгових спорах.....	3
Бровко Н. І. Удосконалення діяльності органів місцевого самоврядування як суб'єктів владних повноважень в процесі євроінтеграції України	9
Сокиринська О. А. Звичаєве право як складова міжнародного гуманітарного права	11
Сімакова С. І. Причини вчинення злочинів жінками в умовах воєнного стану та заходи їх попередження.....	14
Малишко І. В. Захист прав дітей-сиріт в контексті євроінтеграційних процесів: законодавчі ініціативи та ефективні практики.....	17
Самойлович А. А. Відповідальність за тютюнопаління у недозволених місцях у зарубіжних країнах.....	21
Марчук В. В., Хом'як О. А. Роль емоцій у формуванні ціннісних орієнтацій особистості.....	23
Терещук М. М. До питання відповідальності посадових осіб публічного права в країнах Східної Європи.....	25
Мельник В. О. Аспекти євроінтеграційного курсу України в аграрній сфері.....	27
Єфремова І. І. Захист цивільних прав в умовах євроінтеграції	29
Пахомова А.О. Особливості права на справедливий судовий розгляд в цивільній юрисдикції.....	33
Ярмоленко Ю.В. Історичні передумови застосування медіативних процедур.....	35
Настіна О.І. Загальний огляд судових рішень ЄСПЛ у земельно правових питаннях.....	38
Звонарьов О.Ю. Дискусійні питання дотримання прав людини під час здійснення негласних оперативних заходів, пов'язаних із втручанням у приватне спілкування.....	42
Тимошук О.Г. Механізми захисту прав людини в контексті міжнародних стандартів та судової практики: інституційні виклики і національна ефективність.....	45
Ломакіна І.Ю. Особливості найму іноземних працівників в ЄС.....	49
Аграт Я.П. Особливості припинення суб'єкта господарювання у формі реорганізації.....	52
Клочко В.М. Переваги та недоліки Кримінального права України в порівнянні з кримінальним правом зарубіжних країн	55
Росавіцький О.О. Історичні аспекти та аналіз корупції	58
Резнік В.Г. Німецька мова у контексті освітньої та професійної інтеграції українців до Європейського Союзу.....	59